Utlåtande FrUU 2/2018 rd– B 11/2018 rd

Framtidsutskottet

Regeringens årsberättelse 2017

Till revisionsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens årsberättelse 2017 (B 11/2018 rd): Ärendet har remitterats till framtidsutskottet för utlåtande till revisionsutskottet. Tidsfrist: 27.9.2018.

Sakkunniga

Utskottet har hört
- ledande expert Marja Innanen, statsrådets kansli
- specialsakkunnig Kaisa Oksanen, statsrådets kansli
- specialsakkunnig Ilari Valjus, finansministeriet
- budgetråd Johanna von Knorring, finansministeriet
- konsultativ tjänsteman Martti Myllylä, arbets- och näringsministeriet
- understatssekreterare Pirkko Hämäläinen, utrikesministeriet
- planeringschef Kirsi Kangaspunta, undervisnings- och kulturministeriet
- direktör för miljöpolitikcentret Eeva Furman, Finlands miljöcentral
- chefsekonom Jussi Ahokas, SOSTE Finlands social och hälsa rf
- expert Perttu Jämsén, Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra
- ledande expert Vesa-Matti Lahti, Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra
- ordförande Siiri Mäkelä, gruppen De ungas Agenda2030
- medlem Mirna Aho, gruppen De ungas Agenda2030
- medlem Suvi Hiltunen, gruppen De ungas Agenda2030
- medlem Kuura Janhunen, gruppen De ungas Agenda2030
- medlem Rasmus Karell, gruppen De ungas Agenda2030
- medlem Aleksanteri Kekonen, gruppen De ungas Agenda2030
- medlem Emma Korpi, gruppen De ungas Agenda2030
- medlem Lauri-Adam Korvenmaa, gruppen De ungas Agenda2030
- medlem Nico Käräjäoja, gruppen De ungas Agenda2030
- medlem Jonna Könkkölä, gruppen De ungas Agenda2030
- medlem Roosa Laakso, gruppen De ungas Agenda2030
- medlem Aino Miikki, gruppen De ungas Agenda2030
- medlem Sokorey Mohamed, gruppen De ungas Agenda2030
- medlem Ulriikka Myöhänen, gruppen De ungas Agenda2030

- medlem Matias Mäkiranta, gruppen De ungas Agenda2030
- medlem Sara Nyman, gruppen De ungas Agenda2030
- medlem Riina Pursiainen, gruppen De ungas Agenda2030
- medlem Sofia Savonen, gruppen De ungas Agenda2030.

Skriftligt yttrande har lämnats av
- professor Mikael Hildén, Finlands miljöcentral
- professor Juho Saari, Tammerfors universitet
- specialsakkunnig Antti Huntus, Centret för konstfrämjande
- EU-plattformen för finländska biståndsorganisationer KEHYS rf
- gruppen De ungas Agenda2030.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

I regeringens årsberättelse redogörs för de åtgärder statsrådet vidtagit med anledning av klämmarna i framtidsutskottets framtidsbetänkande och riksdagens betänkande om Agenda 2030. Klämmarna anknyter till den andra delen av framtidsredogörelsen, som ska lämnas till riksdagen hösten 2018, och till redogörelsen för Agenda 2030, som kommer under valperioden 2019—2023. Framtidsutskottet omfattar visserligen de åtgärder som föreslås i regeringens årsberättelse, men kan besluta om strykning av klämmarna först när de nämnda redogörelserna har behandlats i utskottet.

I utlåtandet fokuserar framtidsutskottet särskilt på följande:
- förebyggande av marginalisering och fattigdom genom livslångt lärande,
- intressentgruppernas medverkan i handlingsprogrammet Agenda 2030,
- indikatorer för välfärdsekonomin,
- temaorienterad budgetering,
- långsiktiga politiska instrument och
- de frågor som gruppen De ungas Agenda2030 ställt till framtidsutskottet.

Förebyggande av marginalisering och fattigdom genom livslångt lärande: Utbildningen har stor betydelse i förebyggandet av marginalisering och ojämlikhet. I framtidsbetänkandet förutsattes därför att det utvecklas ett kompetenssystem med låg tröskel som en helhet från småbarnspedagogik till modulbaserad vidareutbildning och examensinriktad fortbildning så att lärandet är livslångt och kompetensen kumuleras.

> *Livslångt lärande är enligt framtidsutskottet en viktig, framåtsyftande investering som ökar välfärden och minskar behovet av dyra korrigerande åtgärder. Utskottet uppmanar därför statsrådet att i den andra delen av framtidsredogörelsen så djärvt och innovativt som möjligt befrämja livslångt lärande. Livslångt lärande måste på samma sätt som grundskolan bli en nationell styrka*.

Intressentgruppernas medverkan i handlingsprogrammet Agenda 2030: Ojämlikheten och marginaliseringen motverkas också av medborgarnas deltagande i beslutsfattandet. Det stärker sam-

tidigt demokratin och det civila samhället. De omfattande insatser för inkludering och delaktighet som ingår i Finlands program för Agenda 2030 har därför väckt internationellt intresse.

> *Framtidsutskottet framhåller att det inkluderande greppet har stor betydelse för handlingsprogrammets effektivitet och även bidrar till Finlands internationella profilering. Utskottet menar att medborgarnas och skilda intressentgruppers delaktighet i de olika faserna av handlingsprogrammet Agenda 2030 måste främjas med alla till buds stående medel.*
>
> *Samtidigt påminner utskottet om vikten av att följa och utvärdera vilka effekter delaktigheten ger. Likaså måste information om dessa effekter spridas så att intressentgrupperna och medborgarna ser nyttan av deltagandet.*

Indikatorer för välfärdsekonomi: I betänkandet om Agenda 2030 förutsattes att statsrådet utvecklar parallella indikatorer på välfärdsekonomi vid sidan av bnp, exempelvis utvecklingsindikatorn Human Development Index (HDI), hållbarhetsindikatorn Genuine Progress Index (GPI) och välfärdsmåttet Index of Sustainable Economic Welfare (ISEW).

Det slag av kompletterande indikatorer som riksdagen efterlyste finns enligt sakkunniga inbyggda i det indikatorsystem som byggts upp för utvärderingen av Finlands Agenda 2030-program. Dessutom tillsatte statsrådet den 8 maj 2018 en arbetsgrupp med uppgift att utreda möjligheterna att i regeringens beslutsfattande i vidare utsträckning utnyttja välfärdsinformation som kompletterar bnp-värdet. Arbetsgruppen utgör en undergrupp inom regeringens utvecklingsprojekt för strategiska ledningsverktyg (Pakuri).

> *Framtidsutskottet påminner om att de nya välfärdsindikatorer som ska användas parallellt med bnp måste möjliggöra en mångsidig förståelse för hur den ekonomiska tillväxten sammanhänger med olika utmaningar för en hållbar utveckling. Därigenom kan beslutsfattarna bättre styra in tillväxten på en hållbar linje.*

Temaorienterad budgetering: Politisk samstämmighet har stor betydelse för hur stort genomslag handlingsprogrammet Agenda 2030 får. Enligt finansministeriets yttrande kommer texterna under budgetens huvudtitlar att förbättras och förenhetligas i fråga om hur respektive förvaltningsområde främjar prioriteringarna i handlingsprogrammet Agenda 2030. Avsikten är också att i budgetens allmänna motivering införa ett nytt kapitel om hållbar utveckling. Exempelvis ska anslagen för främjande av kolneutralitet och resurssmarthet följas temaorienterat.

> *Framtidsutskottet understöder att Agenda 2030 behandlas temaorienterat i budgeten. Även om den första granskningen av handlingsprogrammet fokuserar på kolneutralitet och resurssmarthet, måste också teman som anknyter till välfärdsekonomi granskas temaorienterat i fortsättningen.*
>
> *Framtidsutskottet lyfte i sitt utlåtande om statsrådets redogörelse för planen för de offentliga finanserna 2019—2022 (FrUU 1/2018 rd — SRR 1/2018 rd) fram frågan om hur dessa tvärsektoriella ämnen ska ledas.*

Långsiktiga politiska instrument: Under utskottets sakkunnigutfrågning framkom det att det pågår utredningar om utveckling av långsiktiga politiska instrument. Nya handlingsmodeller för statsrådet och riksdagen har behandlats bland annat i en utredning av statsrådets utvecklingsgrupp (Finansministeriets publikationer 15/2017), Sitras rapport Kansanvallan peruskorjaus (23.2.2018) och inom ramen för regeringens utvecklingsprojekt för strategiska ledningsverktyg (Pakuri).

> *Framtidsutskottet menar att de stora strukturella förändringarna i samhället och de komplicerade globala och generationsöverskridande politiska utmaningarna kräver starkare strukturer för beslut med verkningar under längre tid än en valperiod. Riksdagens framtidsutskott och regeringens framtidsredogörelse kom till i syfte att skapa långsiktiga politiska strukturer. En långsiktig politik kan alltså stödjas också genom utveckling av framtidsredogörelsens roll och användningen av redogörelsen.*
>
> *Framtidsutskottet understöder därför statsrådets planer på att knyta strukturerna och pilotprojektet för en långsiktig politik särskilt till Agenda 2030-redogörelsen och att främja en konsekvent politik i linje med framtidsredogörelsen och Agenda 2030-redogörelsen.*

De frågor som gruppen De ungas Agenda2030 ställt till framtidsutskottet: Vid ett öppet möte den 30 maj 2018 hörde framtidsutskottet gruppen De ungas Agenda2030 som ett led i ett större evenemang om tillståndet och framtiden för hållbar utveckling. Under mötet ställde de unga två frågor till utskottet:

— ”Ni konstaterar i ert betänkande att ekonomins roll måste omdefinieras för att hållbar utveckling ska vara möjlig. Vad menar ni med det?”

— ”Vi vill fråga framtidsutskottet om tekniska innovationer, cirkulär ekonomi och lagstiftningsändringar är tillräckligt för att bekämpa klimatförändringen, eller om vi behöver mer radikala samhällsvisioner och förändringar i vårt ekonomiska system eller i vår livsstil för att uppnå jämlikhet och stoppa klimatförändringen?”

Också andra sakkunniga tangerade samma teman.

> *När utskottet i sitt betänkande menade att ekonomins roll måste omdefinieras, avsåg det att vissa tillväxtmål och hållbarhetsmål kan vara inkompatibla med varandra. Exempelvis kan den temaorienterade budgeteringen enligt finansministeriets yttrande aktualisera interna konflikter i budgeten. Dessutom bör det noteras att människornas välfärd kan ökas också utan ekonomisk tillväxt, och att all ekonomisk tillväxt inte betyder ökad välfärd för människorna. Just därför förutsatte framtidsutskottet i sitt betänkande om Agenda 2030 att statsrådet utvecklar parallella indikatorer på välfärdsekonomi vid sidan av bnp.*
>
> *Utskottet konstaterade i betänkandet att ”Agenda 2030 kan vara vår tids mest betydande beslut som ändrar hela mänsklighetens utvecklingsriktning. Men beslutets betydelse beror på hur beslutsamt nationerna förbinder sig till att genomföra handlingsprogrammet. Därför är Finlands och även hela EU:s roll som aktiv föregångare i att inleda åtgärderna ett betydande exempel för hela världen.”*

Ur det perspektivet är FN:s handlingsprogram Agenda 2030 en tillräckligt kraftfull hävstång som kan vända mänsklighetens utveckling. Det kräver dock att målen konkretiseras i faktiska åtgärder, att vi håller fast vid en samstämmig politik inom alla politikområden och att alla länder i världen, vart och ett på sitt sätt, arbetar för att de gemensamma målen nås. Dessutom måste Agenda 2030-redogörelsen styra regeringsprogrammet och inte tvärtom. Framtidsutskottet förutsatte i sitt betänkande om Agenda 2030 att Finland är en föregångare för denna utveckling.

Finland har också i hög grad bidragit till att det i rådets slutsatser om genomförandet av Agenda 2030 uttryckligen sägs att Agenda 2030 ska beaktas i EU:s agerande inom samtliga politikområden. En hållbar utveckling och Agenda 2030 utgör viktiga referensramar också för Finlands ordförandeskap i Arktiska rådet (2017—2019), och dessa teman inkluderades också i Nordiska ministerrådets program för Agenda 2030 (Generation 2030). Framtidsutskottet understöder alla dessa internationella åtgärder och understryker att det krävs än större internationella insatser för att ytterligare stärka genomslaget för handlingsprogrammet Agenda 2030. Det räcker inte att Finland är en föregångare. Finland måste dessutom på alla internationella forum arbeta för att andra länder följer efter. Utöver EU-samarbetet är det nordiska samarbetet särskilt viktigt för Finland.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Framtidsutskottet föreslår

att revisionsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande FrUU 2/2018 rd

Helsingfors 15.6.2018

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Stefan Wallin sv
vice ordförande Merja Mäkisalo-Ropponen sd
medlem Mikko Alatalo cent
medlem Harri Jaskari saml
medlem Anna Kontula vänst
medlem Aila Paloniemi cent
medlem Olli-Poika Parviainen gröna
medlem Arto Pirttilahti cent
medlem Sari Tanus kd
medlem Lenita Toivakka saml
medlem Pilvi Torsti sd
medlem Sinuhe Wallinheimo saml
medlem Paavo Väyrynen PV.

Sekreterare var

utskottsråd Olli Hietanen
ständig rådgivare Maria Höyssä.